

Erdők suttognak bennünk ...

Tölgy, mogyoró

**„Az állattól, mely ágaskodik bennem,
futva-futok a növényvilághoz, bal-
kabb, ősi élet ütemébe,
titkos, bűvös mozdulatlanságban.
Mert állat bennünk minden, ami rút,
és minden ami szép, talán növény,
erdők suttognak bennünk s náda-
sok, s vízirózsák a nádasok tövén.**

(Reményik Sándor:
A szent vegetáció)

A nálunk honos tölgyek közül a kocsányos tölgy (*Quercus robur*) él a legtovább. Sík vidékeken és az alacsonyabb dombvidékeken állományt alkot. Rövidebb szárazságot és némi sziket is elvisel. Csemetéit erdősítésre és védőfásításra ültetik. Fajai közül az oszlopos növekedésű piramistölgy, a *Qu. Fastigiata* a legismertebb.

Az enyhe telet, laza, száraz talajt igénylő kocsánytalan tölgy (*Q. petraea*) laza koronát képez, alatta dús az aljnövényzet.

A csertölgy (*Q. cerris*) bőrneműen fénylő, sötétzöld lombjával már messziről kiviláglik a többi fa közül. Neve utal a többi tölgyre is jellemző cserzőanyagra, amit a kéregből nyernek ki.

A molyhos tölgy (*Qu. pubescens*) közös tulajdonsága a többi tölgyével, hogy lombja késő őszi a fán marad, igazolja tölgy voltát. Nem nő nagyra, fény- és melegkedvelő, egyike a legszárazságtűrőbb fajoknak.

Csodálatos őszi lombszínéről kapta nevét az Észak-Amerikában, annak is keleti részén hatalmas erdőket alkotó vöröstölgy (*Qu. rubra*). Kedveli az átlagosnál valamivel nyirkosabb fekvést. Szárazabb helyeken mészférékeny.

A tölgyfák haláluk után szolgálnak igazán. A bútortipar keresett nemes fáit. A boroshordókat is tölgyfából tudják igazán elkészíteni a kádárok.

Említést érdemel a boroshordók után az üvegbe kerülő dugók révén a paratölgy (*Qu. suber*). A Földközi-tenger vidékén gyakori. Féltermészetes állapotban hagyják és fejtik le a kergét. Rendkívül előnyös tulajdonságának az alapját az egy köbcentiméterben negyvenmillió légbuborékszerű sejt adja, amivel úszik a vízen, rugalmas, légáteresztő, nyomáselnyelő, penész-, baktérium- és korrózióálló. Ezek miatt a belsőépítészeti elemeknél is hasznosítják.

A mogyoró (*Corylus*) tizenhárom faja és alfaja közül hazánkban az erdei,

közönséges mogyoróbokor őshonos és gyógynövényként is számon tartott. A törökmogyoró (*C. colurna*) kezdetben karcos kúpkoronát nevel, időskorban eltérbélyesedik. Díszesebb termése apró, fogyasztható belet ad, olajtartalma viszont magasabb. Kis-Ázsiában nagy mennyiségben gyűjtik, „levantei mogyoró” néven kerül forgalomba. Fény- és melegigényes faj, a szárazságot jól tűri. Február-márciusban nyíló porzós barkatömege a tavasz közeledtét jelzi. A nővirágok szórtan állnak, a levélrügytől a piros bibék különítik el. A legkorábbi méhlegelő.

A mogyoró nyersen, csokoládéba ágyazva, süteményekben kedvelt csemege. Olaját főzéshez, szépségápoláshoz használják, lisztje arcpakolásra alkalmas.

A bútorasztalosok kiváló „rózsafáját” a törökmogyoró fája szolgáltatja. A magyar királyi jogar nyele mogyorófából készült. Elszenesedett fája szolgál a festőknek eszközként, valamikor a puszkapor gyártásához is a mogyorófa szénét használták fel.

Dr. Gyórfy Sándor
(*ELIXÍR Magazin*)

Hiedelemvilág

A tölgy az erő, a hatalom, a tisztelet jelképeként címereket ölel körül, katonai sisakokat díszít és rangot jelent az egyenruha hajtókáján a tölgyfa levele. Istenné magasztosul a görögöknél – Zeusz szent fája.

A kelta tavaszünnep, Imbolc a „tölgyes” Brighid istennőnek, a Nap anyjának napja volt.

A faistennők örökébe lépett Szűzanya jelenéseiben Napba Öltözött Asszonyként egy tölgyfa koronájában lebeg.

A makkosmáriai kegyhely története is egy tölgyfára szegezett, fájdalmas Szűzanyát ábrázoló képhez kötődik. A máriaremetei zarándokhely a XVIII. század közepén bevándorolt svájci Thalwieser Katalin tölgyfára erősített, csodatévő Mária-képmásolatától származtatja eredetét.

A mogyoró a bölcsesség jelképe. Hermésznek a varázslók és bölcsek védelmezőjének fája. A mogyoróhoz is fűződik babona. János-napi (jún. 21.) éjszakáján mogyoróvesszővel vizet és kincset lehet találni. Szent György-napi szokás volt Sitkén a gyepűjárás. A hegybíró vezetésével megkerülték a hegyet. A község határát jelző megyeköveknél a velük lévő suhancokat lefoglalták és mogyoróvesszővel jól elverték, azért, hogy még öregkorukban is emlékezzenek arra, hol csapták meg őket. A számos Rákóczi-emlékfa között találjuk a Romhány mellett állt óriás törökmogyorófát, amely alól irányította a fejedelem ott vívott csatáját.

Parlagi sas – műholdas nyomkövetővel

A fiatal parlagi sast a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) és a Szlovák Ragadozómadár-védelmi Egyesület szakemberei engedték el a Hevesi Füves Puszták Tájjédelmi Körzetben. A madarat tavaly nyáron Kelet-Szlovákiában fiókaként gyűrték meg a helyi természetvédők, majd szeptember elején Szerbiában legyengülve találta meg egy halász. Ezt követően a belgrádi Biológiai Intézetbe került, majd a szlovák szakemberek szállították át az MME szakembereihez. A kutatók a madár be-

illeszkedését műholdas nyomkövetővel kísérik figyelemmel. Ez a madár volt a negyedik, amely az MME parlagisas-védelmi LIFE programjának segítségével nyerte vissza szabadságát és hatodik, amelyet műholdas nyomkövetővel láttak el. A parlagi sas (*Aquila heliaca*) világszerte veszélyeztetett ragadozó madár, számos nemzetközi természetvédelmi egyezményben kiemelt fajként szerepel. Hazánkban fokozottan védett, eszmei értéke 1 millió forint.

(*Élet és Tudomány, 2005/2*)